

WEBQUEST DESTEKLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMININ ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNE ETKİSİ

Dr. Buket Balliel
Toki Ortaokulu, Muğla
bballiel@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı; webquest destekli öğrenme yaklaşımının özel eğitim merkezinde öğrenim gören hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip iki öğrenci üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulaması 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Muğla ili Menteşe ilçesi Özel Eğitim Uygulama Okulu 1. Kademe 4. Sınıfında öğrenim gören 2 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri gözlem ve yarı-yapılandırılmış görüşme aracılığı ile toplanmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular da, webquest destekli öğrenme yaklaşımının hafif düzeyli zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde daha hızlı öğrenme sağladığı ve bilişsel yüklenmeye neden olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Özel Eğitim, Webquest, Zihinsel Engel.

THE EFFECT OF WEBQUEST-AIDED LEARNING APPROACH ON THE STUDENTS RECEIVING SPECIAL EDUCATION

Abstract

This research aims to examine the impact of webquest-aided learning approach on two students with mild mental disability from a special education center.

Case study, one of the qualitative research methods, was used in the research. The research was conducted on 2 students receiving education in the 1st level, 4th grade of the Special Education Practice School in the Menteşe District of Muğla Province in the 2013-2014 school year. The research data was obtained through observation and semi-structured interview method.

In conclusion, it was determined that webquest-aided learning approach allowed faster learning and cognitive load for students with mild mental disability.

Key Words: Special Education, Webquest, Mental Disability.

GİRİŞ

Özel eğitim, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim aşamalarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitime denir (MEB, 2006). Özel eğitime önem verilmesi, eğitim sistemlerinin özel eğitim gerektiren bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir (Çiftçi, 2009).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplumdan dışlanmayıp, toplumun parçası olması onlara da eşit şartlarda eğitim verebilecek eğitim ortamlarının sağlanmasıyla mümkün olacaktır. Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin tıpkı normal gelişim gösteren sınıf öğrencileri gibi eğitim ortamına katılıp sosyalleşmeleri ve toplumda kendi statülerini belirleyecek bir yer edinmeleri gerekmektedir (Şahin, 2010).

Özel eğitim merkezlerindeki düzenlemeler öncelikle öğrencilerin yetersizliklerine ve özelliklerine uygun fiziksel ortamları sağlamak, daha sonra derslik içerisinde öğrencinin ve uygulanan programın özelliklerine göre yeni öğrenme ortamı oluşturmak şeklinde yapılmalıdır (Cavkaytar ve Diken, 2007). Özel eğitim kurumlarında ağırlıklı olarak zihinsel, işitme ve ortopedik yetersizliği bulunan öğrenciler eğitimlerine devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (MEB,2006) zihinsel yetersizliği olan bireyi şu şekilde tanımlamaktadır:

Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, bu duruma bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir.

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler, Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyarlar. Özel eğitime ihtiyacı olan bu bireylerin eğitiminde, bilişim teknolojilerine yer vermek onların öğrenme ve güdülenme düzeylerini arttırmada katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, Bilişim Teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmak, öğrencilere e-öğrenme sisteminin imkânlarının sunulmasını sağlamak gerekir. E-öğrenme, yeni bir gelişmedir. E-öğrenme sayesinde klasik eğitim ve öğretim anlayışı değişecek ve eğitim sürecinin kalitesi artacaktır. Bu değişimle birlikte öğretimin şekli ve kullanılan materyaller de değişime uğrayacaktır. Günümüzde kitaplar, çoklu ortam teknolojilerinin de desteğiyle, ekran karşısında okunabilen, duyulabilen, etkileşimli bir formata dönüşmüş olup ihtiyaç duyulan elektronik içeriklere yer ve zamandan bağımsız ulaşma imkânını sağlayacak niteliğe ulaşmaya başlamıştır.

Web maceraları yani webquestler, öğrencilerin internet ortamındaki kaynaklarla etkileşim içinde olmasını sağlayan, sorgulama ve araştırmaya imkân sağlayan bir e-içeriktir. Özel eğitimde teknolojiye ve e-içeriklere yer verilmesi bireylerin görsellik ve işitsellik bakımından da gelişimini, öğrenme süreçlerini etkileyecektir.

Bu araştırmada, özel eğitim uygulama okulu 1. Kademe 4. Sınıfta öğrenim gören 2 hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip iki öğrencinin webquest desteği ile öğrenme süreci incelenmiştir. Bu çerçevede aşağıdaki soruya cevap aranmıştır.

Webquest destekli öğrenme yaklaşımının özel eğitim merkezinde öğrenim gören hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip iki öğrenci üzerindeki etkisi nedir?

YÖNTEM

Araştırmada, nitel araştırma yönteminin kullanıldığı durum çalışması modeli benimsenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırma Muğla ili Menteşe İlçesi Özel Eğitim Uygulama Okulu 1. Kademe 4.sınıfta öğrenim gören hafif düzeyli zihinsel yetersizliği olan 2 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Nitel veri setinde gözlem ve yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır.

Gözlem

Hafif Düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip iki öğrenci ayrı ayrı 6 ders saati boyunca gözlemlenmiştir. Gözlem notları gözlemden hemen sonra yazılmıştır.

Görüşme

Görüşmeler, öğrencilerin aileleri ve öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin yapılabilmesi için aile ve öğretmenlerden önceden izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yolu ile veriler tanımlanmıştır. Öğretmen ve aile görüşme notları araştırmacının verileri bütüncül olarak görmesini sağlamıştır. Öğrenciler gözlemlenirken, onların fiziksel yapıları, tanıları, bugüne kadar ki gelişimsel özellikleri, eğitim süresi boyunca öğrencide meydana gelen değişimler gözlemlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmacı tarafından hareket sistemi ile ilgili webquest hazırlanmıştır. İskeletin vücuttaki görevi ile ilgili hazırlanan webquestte, öğrencinin otururken, yürürken dik durmanın gerektiği, Kemik sağlığı için süt, süt ürünleri, balık, karaciğer yumurta vb. besinlerin alınması gerektiği, Güneş ışığının gerekli olduğu, Hareket sisteminde oluşabilecek rahatsızlıklar için doktora gidilmesi gerektiği bilgileri vurgulanmıştır. Webquest'te bol animasyon ve görsel öğelere yer verilmiştir.

6 haftalık gözlemden önce Fırat ile ders işlenmiştir. Fırat, 1.32 boyunda 28 kg. ağırlığında bir öğrencidir. Fırat anne-babası ve kardeşi ile yaşamaktadır. Ailede herhangi bir rahatsızlığı olan birey yoktur. Fırat, 2,5 yaşında yürümeye başlamış, tuvalet alışkanlığını 6 yaşında edinebilmiştir. Fırat, çizgi film izlemekten hoşlanmaktadır. Sağlık kurulu raporuna göre Fırat'ın IQ: 59 tespit edilmiş hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip tanısı konmuştur. Fırat, Özel Eğitim Merkezine devam etmekte olup ailesi öğretmenlerle, RAM ile sürekli iletişim halinde olduğunu belirtmiştir. Öğretmeni ile yapılan ilk görüşmede, Fırat'ın sürekli unuttuğunu tekrarlar ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Araştırmacı, çeşitli görsellerin, animasyonların ve e-kaynakların olduğu webquest ile dersler işlemiştir. Çizgi filmlerden hoşlanan Fırat'ın iskelet sistemi ve sağlığını webquestte yer alan animasyon filmlerle öğrenmesi çok hoşuna gitmiştir. Araştırmacı, e-öğrenme yöntemi ile görsel-işitsel araçların Fırat'ın öğrenmesini kolaylaştırdığını, öğrenmede harcanan zamanı azalttığını gözlemlemiştir. "Kemiklerim için süt içicem, hadi güneşe çıkalım" ifadelerini sık sık kullanmaya başlamıştır. Bilgisayarı kendi kullanan Fırat, öğrendikçe webquestte yer alan bölümlere kendi geçmiştir. Defalarca izleyip, tekrarlar da bulunmuştur. Ailesi ile yapılan son görüşmede Fırat'ın "okulda bilgisayarla oynuyorum dediğini, çok mutlu olduğunu, akşam yemeğe balık istiyorum büyüyeceğim" ifadelerini kullandığını belirtmişlerdir.

Araştırmacı diğer öğrenci olan Oktay ile ders işlemeye başlamıştır. Oktay, 1.37 boyunda 32 kg. ağırlığında bir öğrencidir. Oktay, anne-babası ve abisiyle yaşamaktadır. Ailede herhangi bir rahatsızlığı olan birey yoktur. Oktay, 2 yaşında yürümeye başlamış, tuvalet alışkanlığını 4,5 yaşında edinebilmiştir. Oktay, müzik dinlemekten hoşlanmaktadır. Sağlık kurulu raporuna göre Oktay'ın IQ: 64 tespit edilmiş hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip tanısı konmuştur. Oktay, Özel Eğitim Merkezine devam etmektedir. Ailesi ona bol bol müzik dinlettiklerini, öğretmeni ile sık sık görüştiklerini, İzmir'de bir uzmandan destek de aldıklarını anlatmışlardır. Öğretmeni yapılan ilk görüşmede, Oktay'ın çabuk sıkılabildiğini belirtmiştir. Araştırmacı, çeşitli görsellerin, animasyonların ve e-kaynakların olduğu webquestle derslere Oktay ile başlamıştır. Animasyonlarda yer alan müzikler, çizgi karakterlerin çıkardığı farklı sesler Oktay'ı motive etmiştir. Araştırmacıya "haydi sen de dik dur" diyerek şarkılar söylemeye başlamıştır. Ailesine her sabah süt içmek istediğini belirtmiştir. Araştırmacı Oktay'ın ders işlerken hiç sıkılmadığını, bilgisayarı kendi yönetip videoları kendi açmasından keyif aldığını gözlemlemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu başlık altında araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara, bu sonuçları destekleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Görsel-işitsel araçlar öğrenmeyi kolaylaştırmıştır. Bilgisayarı kendi kullanan öğrenciler, defalarca izleyip, tekrarlar da bulunmuştur. Bilgisayarı kendi yönetip videoları kendi açan öğrenciler motive olmuştur. Konuların animasyonlarla, filmlerle işlenmesi öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırarak zevkli hale getirmiştir. Konu üzerindeki dikkatlerini arttırmıştır. Yapılan tekrarlar, öğrenmelerinde etkili olmuştur. Webquest destekli öğrenme yaklaşımı hafif düzeyli zihinsel yetersizliğe sahip iki öğrenci üzerinde olumlu sonuçlara yol açan bir öğretim tekniği olmuştur.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, araştırmanın bu bulgusuyla benzerlik gösteren çalışmalara ulaşılmıştır. Leung (1994) çalışmasında, bilgisayar destekli öğretimi zihinsel yetersizliği olan üç çocuğun basit toplama (tek haneli) işlemlerinde etkinliği iyileştirmek için kullanmıştır. Basit toplamaları içeren eğitim programı taşınabilir bilgisayarlara yüklenmiştir. Eğitimin çocukların performansını iyileştirdiği ortaya çıkmıştır. Çalışma zihinsel yetersizliği olan bireylerde bilgisayar destekli eğitimin etkililiğini ortaya koymuştur.

Mechling, Gast ve Langone (2002) yaptıkları çalışmada, zihinsel yetersizliği olan bireylerin bir benzetim (simülasyon) yazılımı yardımı ile marketlerdeki uyarı işaretlerini öğrenmelerini amaçlamışlardır. Bu kapsamda bir uygulama simülasyonu hazırlanarak zihinsel yetersizliği olan bireylerin kullanması sağlanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra önceden hazırlanmış olan alıştırma yardımı ile bireylerden uyarı işaretlerini doğru yerlere koymaları istenmiştir. Uygulamalar sonucu başarı yüzdesi oldukça yüksek olmuştur.

Cemaloğlu (2003) çalışmasında, sınıf içerisinde ne kadar çok görsel-işitsel materyallere yer verilirse, öğrenme ve güdülenme düzeylerinin de o kadar artacağını belirtmiştir. Tekinarslan (2008), zihinsel yetersizliği olan bireylerin hem uzun hem kısa süreli bellekte bilgileri toplama, bu bilgileri kullanmada problemleri olduğunu belirtmiştir.

Ozan (2008), Öğrenmenin daha etkin olması amacı ile çoklu ortamların etkili bir şekilde tasarlanması ve bilginin farklı kanallarda (görsel ve işitsel) işlenmesine uygun zihinsel modellerin yapılandırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Aruk (2008) çalışmasında, bilişim teknolojilerinin zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin e-egitimine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmasını 10 öğrenci ile yürütmüştür. İki gruba ayrılan sınıfta, birinci grup bilişim teknolojilerinin uygulanacağı 5 öğrenciden oluşan uygulama grubu, ikinci grup ise klasik yöntemin uygulanacağı yine 5 öğrenciden oluşan kontrol grubu olarak seçilmiştir. Uygulama grubu öğrencileri bilişim teknolojilerini kullanarak eğitim görmüşlerdir. Öğrencilerin, projeksiyon ile duvara yansıtılan görüntü üzerinde öğretmenlerinin eşliğinde eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Özetle bu çalışma bilişim teknolojilerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin e-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesini amaçlamıştır. Bilişim teknolojilerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin e-egitiminde kullanılmasının büyük öneme sahip olduğunu belirtmektedir.

Döngel (2009) yaptığı araştırmasında, zihinsel yetersizliği olan bireylerin verilen konu üzerinde dikkatlerini yoğunlaştırmada normal bireylere göre daha fazla deneme ve zamana gereksinim duyduklarını tespit etmiştir.

Karal, Kokoç ve Ayyıldız (2010) çalışmalarında, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklarda eğitsel bilgisayar oyunlarının psikomotor becerilerinin geliştirilmesine etkisini incelemişlerdir. Çocukların ilk uygulamalarda isteksiz ve endişeli oldukları gözlenmiş ancak daha sonraki uygulamalarda çocukların istekli oldukları ve oyunu oynarken eğlendikleri görülmüştür. Gözlemlerden yola çıkarak eğitsel oyun yazılımlarının eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan bireylerin psikomotor gelişimleri üzerinden pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Not: Bu çalışma 06-08 Kasım 2014 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "3rd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS-2014"de bildiri olarak sunulmak olarak seçilmiş olup, JRET Bilim Kurulu hakemleri tarafından bu sayıda yayınlanmasına karar verilmiştir.

KAYNAKÇA

Aruk, İ. (2008). *Bilişim Teknolojilerinin Zihinsel Engellilerin E-Eğitiminde Kullanılması ve Örnek Bir Uygulama Geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Cavkaytar, A. ve Diken, İ. (2007). *Özel Eğitime Giriş* (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Çiftçi, E. (2009). *İşitme Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Bilgisayar Destekli Yazılı Anlatım Becerisi Geliştirme Materyalinin Tasarımı, Uygulanması ve Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Üniversitesi, Trabzon.

Döngel, M. (2009). *Hafif Düzeyde Zihin Engelli Öğrencilere Yazma Becerilerinin Kazandırılmasında Kullanılan Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karal, H., Kokoç, M. ve Ayyıldız, U. (2010). Games for Developing Psychomotor Ability in Children With Mild Mental Impairment. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 996-1000.

Leung, J. (1994). Teaching Simple Addition to Children with Mental Retardation Using a Microcomputer, *Journal of Behavioral Education*, 4, 355-367.

Mechling, L., Gast, C., & Langone, J. (2002). "Computer-Based Video Instruction to Teach Persons with Moderate Intellectual Disabilities to Read Grocery Aisle Signs and Locate Items", *The Journal of Special Education*, 35, 224-240.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara.

Ozan, Ö. (2008). Eğitim Amaçlı Çoklu Ortam Uygulamalarına İlişkin Bir Değerlendirme Aracı. *8th International Education Technology Conference*, 2 (ss. 906-912).

Şahin, A. (2010). *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Gören Öğrencilerin Sosyalleşme Sürecinde Karşılaştığı Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Tekinarslan, İ. (2008). *Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler*. Ankara: Pegem Akademi.